

บัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับการเรียนรู้และให้บริการชุมชนในชนบท

รศ.ดร. นภาพร อติวานิชยพงศ์
วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

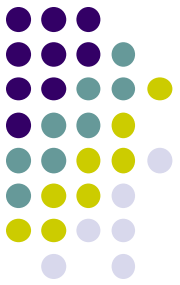
วันที่ 7 พฤษภาคม 2558

ประเด็นการนำเสนอ

- ความเป็นมาของบัณฑิตอาสาฯ
- บัณฑิตอาสาได้เรียนรู้อะไรจาก
ชนบทในรอบ 1 ทศวรรษ ?
- บัณฑิตอาสาทำอะไรให้ชุมชน ?

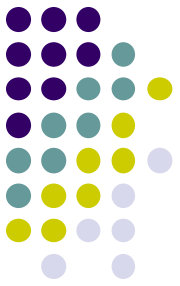

ความเป็นมา

- พ.ศ. 2512 ศ.ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์
ก่อตั้ง “โครงการประกาศนียบัตร
อาสาศัมครชั้นบัณฑิต” ภายใต้
คณะเศรษฐศาสตร์ มธ.
- พ.ศ. 2518 ก่อตั้งสำนักบัณฑิต
อาสาศัมคร และเปิดสอน
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
(บัณฑิตอาสาศัมคร) จนถึง
ปัจจุบัน

บัณฑิตอาสาฯเรียนอะไรใน 1 ปี

- เรียนภาควิชาการ 3 เดือน
5 วิชา
- เรียนรู้และทำงาน
อาสาสมัครในชนบท
7 เดือน
- เขียนรายงานการค้นคว้า
อิสระ 2 เดือน

บัณฑิตอาสาเรียนรู้อะไรจากชนบทในรอบ 10 ปี

- สังคมชนบทในยุคปัจจุบัน (ภาคอีสาน กลาง ใต้)
- บัณฑิตอาสาได้เรียนรู้จากชนบทจากการทำงานบริการชุมชน

ชนบทเป็นที่รวมของคนหลายเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์

- คนอีสาน (ลาว เขมร ล่วย ฉ้อ ภูไท โซ่)
- คนภาคกลาง (กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา)
- มอญ ไพล่ พม่า คนอีสานอพยพ
- คนใต้ (ชาวละคนพลัดถิ่น คนอีสานอพยพ)

* หลากหลายแต่อยู่ร่วมกันได้

ความเป็นชนบทในสังคมสมัยใหม่

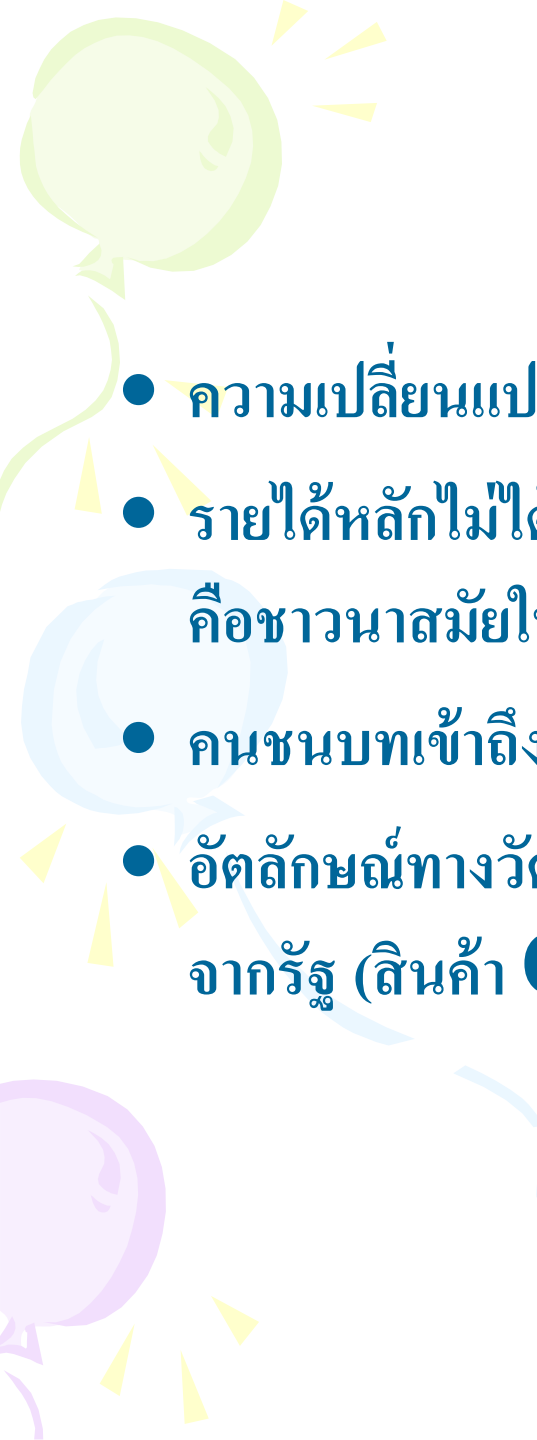
- ชนบทปัจจุบันมีความซับซ้อนไม่ใช่สังคมสมัยใหม่แบบสังคมเมืองแต่ไม่ใช่ชนบทแบบเดิม
 - รักษาวัฒนธรรมและประเพณีบางด้าน (ฮีต 12 / พิธีกรรม/ การแต่งกาย/ ภาษาพูด ฯลฯ)
- บัณฑิตอาสาฯ ประทับใจความเป็นชนบทแบบเดิม แต่วิเคราะห์ด้วยแนวคิดสมัยใหม่

ความเป็นชนบทในสังคมสมัยใหม่

- การมีทรัพยากรธรรมชาติที่
สมบูรณ์หลงเหลืออยู่เป็นแหล่ง
อาหารและยาสมุนไพร
- การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกัน
(สหกรณ์ กองทุนฉางข้าว กลุ่ม
จัดการน้ำ)

ความทันสมัยในชนบท

- ความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต การทำมาหากิน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- รายได้หลักไม่ได้มาจากการขายข้าว ชาวนาที่ปลูกข้าวขายเป็นอาชีพได้คือชาวนาสมัยใหม่
- คนชนบทเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ไม่ต่างจากคนในเมืองใหญ่
- อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมถูกนำมาเป็นสินค้า/ได้รับการส่งเสริม-รับรองจากรัฐ (สินค้า **OTOP**)

ด้านลบของความเป็นสมัยใหม่

บัณฑิตอาสาฯส่วนหนึ่งมองเห็น
ด้านลบจากความเป็นสมัยใหม่

- เยาวชนลืมหักเหง้า
- คนกับป่าผูกพันกันน้อยลง
- ธุรกิจท่องเที่ยวทำลาย
วัฒนธรรมชุมชน/สิ่งแวดล้อม/
สร้างความเหลื่อมล้ำ
- การต้องพึ่งพาภายนอกมากขึ้น
(ชาวมอแกน)

บัณฑิตอาสาฯทำอะไรให้ชุมชน

- ทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **NGO** ในหมู่บ้านชนบทหรือกิ่งชนบทกิ่งเมือง
- ภาคเหนือ เป็นครูคอยหรือผู้ช่วยอนามัย
- ภาคอีสาน กลาง ใต้ ทำงานหลากหลาย

งานบริการชุมชนในสังคมชนบทสมัยใหม่

- งานบริการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร
- ร่วมกับชาวบ้านในกิจกรรมแก้ไข/ลดผลกระทบด้านลบของความเป็นสมัยใหม่
- การทำงานในสถาบันท้องถิ่นสมัยใหม่

การทำหลักสูตร

- แผนการจัดการเรียนรู้
สิ่งแวดล้อมศึกษา ชั้นป.6
(เรียนรู้คุณค่าของป่า แก้ปัญหา
ชุมชนไม่รักษาป่าเพราะวิถีชีวิต
เปลี่ยนไป)
- ชุดข้อเสนอสำหรับสอนเยาวชน
กลุ่มชาติพันธุ์
- หลักสูตรท้องถิ่นมอแกน
สำหรับสอนในโรงเรียนของชาว
มอแกน

สถาบันท้องถิ่นสมัยใหม่

- งานสนับสนุนองค์กรภาค
ประชาชนสมัยใหม่ เช่น
กิจกรรมสร้างพื้นที่จัดการ
ตนเองของสภาองค์กรชุมชน

สรุป

สังคมชนบทสมัยใหม่ต่างจากอดีตมาก ปัญหาในชนบทซับซ้อนขึ้น
ลูกหลานของคนชนบทจำนวนมากเรียนจบปริญญาตรี คนชนบท
ไม่ได้ตื่นเต้นกับการมีคนหนุ่มสาวที่มีการศึกษาสูงเข้ามาอยู่ใน
หมู่บ้าน บัณฑิตอาสาสมัครที่เข้าไปเรียนรู้และทำงานบริการ
ชุมชนจึงต้องสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนและมีทักษะ
เครื่องมือในการทำงานบริการชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อชาวบ้าน

